

Rapport

Naturbruksskolorna och integration

*Hur kan fler utrikesfödda få utbildning eller praktik med
sikte på varaktiga jobb?*

Resultat av enkät och djupintervjuer

Av Ulla Nilsson

2016

Förord	3
Sammanfattning	4
1. Inledning	6
2. Tidigare integrationsprojekt	6
3. Enkätundersökning januari 2016	7
4. Resultat av djupintervjuer	8
a) Satsningar.....	8
b) Drivkrafter till att genomföra satsningarna.....	9
c) Samarbetspartners och finansiering i satsningar.....	10
d) Tips från Respondenterna.....	11
e) Problem att lösa och arbeta vidare med.....	12
f) Styrkor hos Naturbruksskolor.....	13
5. ”Checklista” för den naturbruksskola som vill erbjuda utbildning till asylsökande och nyanlända	13
Tips för framgång i integrationssatsningar.....	13
Förslag på kontakter att ta kring olika typer av utbildningar.....	14
6. Sammanfattande diskussion	14
7. Länklista	15

Förord

Denna studie har utförts på uppdrag av Landsbygdsnätverket.

Upprinnelsen till att studien genomfördes var en förfrågan från Marcus Söderlind, Landsbygdsnätverket om mer kunskap kring hur naturbruksskolorna kan lyckas med utbildningar riktade till nyanlända och asylsökande personer. Flera projekt hade genomförts innan men efter projektperioden så har det varit svårt att få fortsatt finansiering. Frågan hur man bäst kan få till stånd permanenta utbildningslösningar efter att pilotutbildningar genomförts väcktes och hur hinder för detta kan överkommas.

I rapportens tillblivelse har flera personer medverkat. Förutom Marcus Söderlind har Nils Lagerroth, Landsbygdsnätverket, tillsammans med Maria Elinder, Naturbruksskolornas förening och Per Hasselberg, Landsbygdsnätverket, bidragit med värdefulla diskussioner och kommentarer som kompletterat resultaten från enkät och djupintervjuer. Maria, Nils och Per har även läst och kommenterat rapportutkast. Madelene Nelson har slutligen redigerat och lagt in kommentarer från de olika personerna till en färdig rapport.

Tack till er alla för att ni medverkat till att denna rapport blivit till och mer användbar.

Det är min förhoppning att denna rapport ska vara till god nytta för de naturbruksskolor som börjat arbeta med gruppen nyanlända/asylsökande eller som funderar på att starta verksamhet inriktad på den gruppen elever.

Ulla Nilsson

den 12 oktober 2016

Sammanfattning

I rapporten redovisas resultat av en enkätstudie riktad till naturbruksskolor och en intervjustudie gjord med svaranden/respondenter från skolor, Länsstyrelse och Arbetsförmedling.

Målet har varit att undersöka hinder och visa på möjligheter med satsningar på utbildningar och praktik för nyanlända och asylsökande, inför arbete i det gröna näringslivet (lantbruk, trädgård, skogsbruk, djurskötsel, naturturism med mera).

Naturbruksskolor över hela landet har stor möjlighet att skapa riktade utbildningar med matchande praktik, som leder till arbete i det gröna näringslivet. Skolorna har tillgång till fysiska resurser i form av maskiner och utrustning, djur och stallar, mark och skog, lektionssalar och verkstäder, elevboenden, minibussar och växthus, yrkeslärare och instruktörer samt många företagarkontakter inom det gröna näringslivet. De naturbruksskolor som gjort satsningar har visat på goda resultat i jämförelse med andra arbetsmarknadssatsningar på yrkesutbildning, mätt i andel deltagare som fått arbete eller startat eget inom branschen eller i andra branscher efter utbildningen.

För att lyckas i arbetet som utbildningsanordnare är det viktigt att vara aktiv och skapa nya kontaktnät utanför de traditionella. Regionala samarbeten är viktiga i nätverksskapandet. Samarbeten med Arbetsförmedlingen, liksom med kommuner ger möjlighet att med gemensamma informationsinsatser nå nya målgrupper. Det behövs ökad kunskap hos arbetsförmedlare såväl som hos naturbruksskolor och branschföreträdare om varandras respektive förutsättningar och behov. När vi förstår varandras förutsättningar kan vi överbrygga de flesta hinder som beror på skillnader i organisationens mål, system och de regelverk som styr.

Det gröna näringslivet har stort behov av, och potential för, ännu fler anställda och företagare. Arbetskraftsbristen behöver tydliggöras, för t.ex. Arbetsförmedlingen då kunskapen kan variera mellan förmedlare och mellan förmedlingar när det gäller behovet av utbildad kvalificerad arbetskraft, både inom olika delar av branschen och i olika regioner av landet. Branschen och skolorna behöver i större utsträckning vara en del av hur vi i samhället integrerar nyanlända och asylsökande och visa på sina styrkor som yrkesutbildande verksamheter.

Insatser i projektform kan vara ett sätt för naturbruksskolor att komma igång med den nya satsningen, men det är bara en kortsiktig lösning. För långsiktighet krävs etablering av samarbeten med lokala och regionala parter, som Arbetsförmedlingen, Länsstyrelsen, kommuner eller Migrationsverket. Arbetsförmedlingen har medel för etableringsersättning som bland annat kan satsas på integration av nyanlända och asylsökande.

Hinder som finns är främst upphandlingsregelverket, där Arbetsförmedlingens nationella upphandlingar hindrar kompetenta aktörer att lägga anbud på sin regionala nivå. Dessutom gör kortsiktiga satsningar det svårare för skolorna att driva verksamheten långsiktigt genom att exempelvis våga satsa på resurser som behövs i form av kompetens och fysiska resurser. och andra resurser. Det pågår en mottagandeutredning¹ om hur integrationen ska göras snabbare och enklare, där vi kan förvänta oss att även upphandlingsregelverket ses över. Bland annat kan det innebära att det blir lättare att upphandla lokalt istället för enbart på nationell nivå.

¹ <http://www.sou.gov.se/mottagandeutredningen/>

Ytterligare ett problem är att nå ut med information om gröna utbildningar och arbetsmöjligheter inom gröna näringar till målgruppen (nyanlända) och arbetsförmedlare. Dessutom saknas förebilder, som ”naturbruksambassadörer” bland nyanlända.

Frågor kring resor och ekonomi för deltagare behöver lösas och detta görs på olika sätt av skolorna, liksom att kommunikationen då kunskaper i svenska språket ofta är begränsade.

I rapporten återges tips som respondenter i intervjuundersökningen har kring att bli framgångsrik som utbildningsanordnare/utförare.

1. Inledning

Uppdraget från Landsbygdsnätverkets integrationsgrupp handlar om att undersöka hinder och problem för tidigare genomförda utbildningssatsningar, då i projektform, samt att ge kunskap om hur strukturella problem (stuprörstänk) kan förhindras så att fler utrikesfödda kan få utbildning/praktik med sikte på varaktiga jobb på landsbygden. Målet är att det genomförs goda utbildningsinsatser och bra praktik med tyngdpunkt på samverkan, som kan underlätta kunskap i svenska språket, match-making och ge jobb.

Flera av projekten i förra programperioden (EU: s programperiod 2007-2013), ex Grogrunden från naturbruksskolan Hvilan Utbildning, visade goda resultat men kunde trots det inte fortsätta på grund av brist på långsiktig finansiering. Myndighetsmässiga och strukturella hinder ("stuprör") som finns, och som gör att lyckosamma metoder och projekt får svårt att fortsätta, ska undersökas. Hur kan man lösa detta för att få effektivare utbildnings- och praktikverksamheter med sikte på varaktiga jobb?

Det operationella målet är att i en studie identifiera de lösningar och strukturella problem som förhindrar att effektiva utbildnings- och praktikverksamheter kan genomföras samt att identifiera möjligheter.

Enkätundersökningen genomfördes i januari 2016 i samverkan med Naturbruksskolornas Förening.

Intervjuerna genomfördes under våren 2016 av Ulla Nilsson på uppdrag av Landsbygdsnätverkets integrationsgrupp.

2. Tidigare integrationsprojekt

Landsbygdsdepartementet genomförde hösten 2013 en studie, *Lyckad matchning*, om nio integrationsprojekt som genomfördes under programperioden 2007 – 2013. Av dessa hade fyra kopplingar till en naturbruksskola. Det gällde följande projekt:

Grön framtid

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) med Marieborgs Folkhögskola och Naturbruksgymnasiet Östergötland
Pilotprojektet Grön framtid var en tvåårig folkhögskolekurs upplagd som en entreprenörs- och yrkesutbildning, genomförd i LRF:s regi på Marieborgs Folkhögskola 2009–2011 i samarbete med Naturbruksgymnasiet Östergötland. Från start var 23 deltagare från olika länder och bakgrund med. Av dessa valde 17 av deltagarna trädgårdsinriktning och fem valde lantbruks- och djurskötutbildning. Totalt avslutade 21 deltagare sina studier. Nio av dem har fått jobb efter utbildningen, en har startat eget företag och ännu en var på gång att starta företag.

Grön integration

Föreningen Macken i Växjö med Ingelstadgymnasiet

Föreningen Macken i Växjö genomförde 2011 en sju månaders introduktionskurs vid Ingelstadgymnasiet för utrikesfödda. Kursen innehöll en teoretisk del och praktik under 20 veckor. Av åtta som gick klart utbildningen hade efter sju månader sex personer fått arbete eller praktik, varav fyra inom de gröna näringarna.

Grön plattform och Landsbygdsintroduktion

Hushållningssällskapet Nord med Grans Naturbruksgymnasium, Norrbotten

I projektet Grön plattform matchades arbetslösa utlandsföddas kunskap och intresse med landsbygdsföretagens behov av arbetskraft och kompetens. Genom att varva praktik med kompetensutveckling, nätverksbyggande och mentorskap fick personer med utländsk bakgrund kontakt med, och i slutänden arbete hos, landsbygdsföretagare i behov av ny kompetens. Av ett 15-tal deltagare som i detta projekt fick praktik fick tre ny sysselsättning i landsbygdsföretag och en i ett annat företag. Ytterligare tre fick anställning direkt via projektet utan att ha haft praktikplats.

Projektet Landsbygdsintroduktion syftade till att visa upp landsbygden, ge inspiration och peka på de möjligheter som finns till arbete. Vid 10 tillfällen, huvudsakligen förlagda vid ett naturbruksgymnasium, skedde undervisning i lantbruks- och landsbygdsrelaterade ämnen. I projektet deltog nio personer varav sju utrikesfödda.

Grogrunden

Hvilan Utbildning, Åkarp, Skåne

Naturbruksgymnasiet Hvilan Utbildning genomförde 2004–2006 en ESF-finansierad utbildning med inriktning trädgård för lågutbildade flyktingar och utrikesfödda. Av 29 studerande fick hälften jobb efter en sju månader lång introduktionsutbildning. I en ny utbildningsomgång 2007 var det 14 som påbörjade utbildningen, 13 fullföljde och av dessa fick 11 jobb medan två återvände för fortsatta studier. Det vill säga, man nådde mycket goda resultat.

Mer information om dessa projekt finns att läsa på Landsbygdsnätverkets hemsida²

3. Enkätundersökning januari 2016

Landsbygdsnätverket, tillsammans med Naturbruksskolornas förening, genomförde i januari 2016 en webbenkät för att undersöka naturbruksgymnasiernas utbud av utbildningar och aktiviteter för asylsökande och nyanlända. Enkät skickades ut till 54 naturbruksskolor och det kom in svar från 35 skolor över hela landet. För mer information om skolorna, se www.naturbruk.se.

- 17 skolor hade under de senaste fem åren genomfört utbildningar och aktiviteter för asylsökande och nyanlända.

² <http://www.landsbygdsnatverket.se/vadarlandsbygdsnatverket/verksamhetsomraden/integration/ipraktiken>

- 11 skolor hade under de senaste fem åren genomfört utbildningar och aktiviteter inom arbetsmarknadspolitiska program/för människor som står långt från arbetsmarknaden/sysselsättningsfasen, fas 3 och
- 30 skolor planerar eller har intresse av att starta upp/utöka utbildningar och aktiviteter för nyanlända och asylsökande!

Den vanligaste myndighetspartnern man samarbetade med var Arbetsförmedlingen, som ofta upplevs som bra partner att arbeta med. Kommuner är ofta med i projekten, och Hushållnings-sällskap är vanlig huvudman.

De hinder och svårigheter som anges av respondenterna för att utveckla ”gröna” utbildningar för nyanlända och asylsökande:

- Det tar tid att skriva ansökningar och söka medel.
- Tiden räcker inte för att planera och genomföra med befintliga resurser, särskilt personellt.
- Utbildningen är resurskrävande, svårt att få medel att räcka.
- Svårt att finna undervisande personal med språklig kompetens.
- Skolornas geografiska läge (ofta på landet, logistik).
- Det finns på några skolor inte plats rent fysiskt för fler elever.
- Svårighet att hantera skillnader i förkunskaper i vissa grupper.
- Svårt att bli synlig som utbildningsanordnare för målgruppen.

4. Resultat av djupintervjuer

Intervjuer gjordes under våren 2016 med representanter från naturbruksskolor, Länsstyrelse och Arbetsförmedling med sammanlagt åtta respondenter. Resultatet av intervjuerna redovisas utifrån olika teman enligt rubrikerna nedan, nämligen *Satsningar, Drivkrafter till att genomföra satsningarna, Samarbetspartners och finansiering i satsningar, Tips från respondenterna, Problem att lösa och arbeta vidare med samt Styrkor hos Naturbruksskolor.*

a) Satsningar

De skolor som haft satsningar har främst haft arbetsmarknadsutbildningar tillsammans med Arbetsförmedling och kommuner.

Satsningarna har varit dels i projektform riktade mot nyanlända och personer inom fas3 och dels inom kommunal utbildning. De kommunala utbildningarna har varit språkinträdning 6-12 månader på gymnasienivå (ungdomar 15-17 år), yrkes-SFI för unga vuxna där språkutbildning kombineras med yrkesutbildning samt introduktionsutbildningar (upp till 3 månader) för nyanlända med möjlighet att fortsätta med en utbildning på 40-veckor inom olika inriktningar av gröna näringen (skog, trädgård, lantbruk, biodling).

b) *Drivkrafter till att genomföra satsningarna*

Naturbruksskolorna

De intervjuade skolornas representanter uttrycker att det främsta skälet till satsningarna är att få nya kursdeltagare eftersom antalet sökande på gymnasienivå har minskat och skolan har kapacitet för fler elever, på såväl gymnasie- som vuxennivå. Näringen behöver arbetskraft som är utbildad och nyanlända är en möjlighet att finna kompetens i en ny sökandegrupp, som idag utgör en stor del av de arbetssökande. Vissa har redan kompetens från hemlandet men behöver kunskap om svenska förhållanden och framförallt att lära sig språket. Intervjuade har uttryckt att de tror på denna nya grupp sökande. Någon har anställt en arabisktalande lärare, då de flesta nyanlända idag är från arabisktalande länder och det underlättar mycket i kontakten med eleverna.

Skolrepresentant från Hushållningssällskapet säger att de har som **strategi** att *breda sig* för att *stödja landsbygdsutvecklingen*. Siktet är att skapa utbildningar även inom hantverks- och reparatörssidan dvs. yrken som behövs på landsbygden. Målet är att *bli duktig på nya svenskar*, att verka för etablering och boende på landsbygden och att få komma in tidigt, redan under asyltiden, med orientering om den gröna näringen för att öka kunskapen och intresset för den.

En skolledare menar att de vill ha vuxna deltagare på skolan som har en annan bakgrund, inte bara ungdomar.

Någon uttrycker också att det är spännande att få göra samhällsnytta för nyanlända och personer i fas 3.

Länsstyrelsen

I Skåne görs satsningar på en regional plattform för yrkes-SFI, där nyanlända lär sig svenska samtidigt som man inriktar sig mot sin bransch. Plattformen ägs av Kompetenscentrum Skåne, som har många olika partners, och där Länsstyrelsen gått in och finansierar arbetet³. Målet med plattformen är att ta tillvara de nyanländas kompetens genom att öka samarbetet och kontaktytorna mellan olika aktörer. I Skåne är den gröna näringen ett särskilt område man vill verka för. Länsstyrelsens Landsbygdsenhet och Samhällsbyggnadsenhet samverkar med Region Skåne, Kommunförbundet Skåne, lärosäten i Syd och Arbetsförmedlingen samt 31 av de 33 skånska kommunerna kring yrkes-SFI där de gröna näringarna har en självklar plats. Plattformen har en samordnare som med hjälp av arbetsgrupper med bland annat näringslivsrepresentanter för olika sektorer, t.ex. de gröna näringarna, arbetar för att få en bra bild över efterfrågan på olika utbildningsinsatser. Tanken är att modellen ska kunna användas i alla delar av landet för att skapa effektivare integration.

Satsningar från Länsstyrelsen finansieras från Landsbygdsprogrammet och Leader har genomfört lokala integrationsprojekt på landsbygden under föregående programperiod. Länsstyrelsen önskar

³ Rapport kring arbetet finns i länklistan

fler utlandsfödda som sökande till företagsstöd, men framhåller att man ännu ej nått ut till målgruppen med denna information.

Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingens mål är kompetens- och arbetskraftsförsörjning utifrån arbetsmarknadens behov och att de nyanlända ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden. För detta är utbildning, både i språk och i yrkeskunnande, viktiga ingredienser.

Arbetsförmedlingen i Skåne har gjort satsningar inom områdena skog och trädgård. Tillsammans med Skogsstyrelsen har man en SFI-utbildning kombinerad med handledd praktik i skog, grön SFI. Utbildningen innebär ett företagsförlagt lärande på Skogsstyrelsen under 12 månader. De första sex månaderna får deltagarna arbetsträning kombinerad med SFI, som tydligt knyter an till arbetsträningen, och därefter erbjuds deltagarna ett instegsjobb med lön i ytterligare sex månader för att kunna utveckla de kunskaper de fått under arbetsträningen. Tanken är att de ska kunna fortsätta till arbete inom hela den gröna sektorn efter detta. Grön SFI med praktik knuten till satsningen är tänkt att bli en modell för hur kommunerna snabbare kan ge både språk- och arbetsmarknadsutbildning till nyanlända som kan leda vidare till jobb eller fortsatt utbildning. Det finns ett stort behov av att snabbt integrera de nyanlända. Många nyanlända ska ut i etableringsåtgärder under hösten 2016.

Med Hvilan Utbildning, som tidigare har nått goda resultat, har man gjort en arbetsmarknadsutbildning med inriktning trädgård.

Arbetsförmedlingen har även samarbeten på högskolenivå med tanke på målgruppen nyanlända akademiker, med bland andra Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU.

c) Samarbetspartners och finansiering i satsningar

Observera: för tips kring att skapa samarbeten, se under punkt 4 d. Tips från Respondenter och under 5. Checklista – Tips för framgång.

Vanliga samarbetspartners till naturbruksgymnasierna är Arbetsförmedlingen och kommuner i regionen. Kommunen ansvarar för utbildningar inom de ordinarie verksamheterna medan Arbetsförmedlingen finansierar olika etableringssatsningar, dvs. områden som inte täcks in av den ordinarie verksamheten. Även länsstyrelser, som bl.a. arbetar med landsbygdsfrågor, är viktig samarbetspartner till naturbruksgymnasierna,

Projekt kan vara ett sätt att komma igång med en ny verksamhet som att starta utbildningar för nyanlända. Projektsatsningar kan finansieras på olika sätt – t.ex. via EU-finansierade projektmedel eller samarbeten där man själv och/eller partners finansierar satsningen. Migrationsverket har fonder (Asyl-, migrations- och integrationsfonden. AMIF) som bland annat finansierar satsningar på integration.

Andra parter har varit Länsarbetsnämnd⁴, Kommunförbundet⁵ i regionen, GRO⁶, Miroi⁷, Hushållningssällskapet⁸, folkhögskolor⁹ och Skogsstyrelsen¹⁰. Även lokala företag förekommer som partners eller underleverantörer, t.ex. biodlare som levererar utbildning i biodling.

Migrationsverket är den självklara kontakten om man vill erbjuda boenden för nyanlända. Där kan det också vara möjligt att komma in och vara en del av Migrationsverkets satsning på meningsfull väntan för asylsökande, genom informationsinsatser om utbildningar och arbete i de gröna näringarna.

d) Tips från Respondenterna

- Det finns väldigt stora möjligheter med satsningar på nyanlända, både för de nyanländas framtid, för branscherna och för skolornas framtid.
- Det är viktigt att arbeta tillsammans så att de gröna näringarna tar plats när det gäller nyanlända på den offentliga arenan. Varje skola kan arbeta lokalt och regionalt samt nationellt genom t.ex. Naturbruksskolornas förening.
- Vid upphandlingar behöver upphandlarna ställa krav på koppling mellan utbildning och bransch för att få goda resultat, och nära branschkoppling är något som kännetecknar de flesta naturbruksskolor.
- Ett sätt att undvika upphandlingsproblematiken är att skapa samarbeten med myndigheter där man finansierar och genomför satsningar gemensamt.
- Arbeta med att sälja in styrkorna man har på skolorna, som t.ex. kunskapen om och kopplingen till branschen. Det gäller sedan att kunna ta betalt för den kompetensen för att behålla den.
- Tolk underlättar undervisningen. Den resursen kan även användas för att anpassa och översätta kursmaterial samt för att ge socialt stöd till eleverna.
- I kontakt med nya samarbetspartners vara öppen och lyhörd för deras intressen så underlättar fortsatt samarbete. Presentera vad man kan erbjuda till nyanlända och asylsökande och samarbetspartnern i form av branschkoppling, nätverk, kompetens och annat. Söka lösningar och satsningar gemensamt.

När det gäller att skapa framgångsrika utbildningar behöver man arbeta både lokalt och regionalt som skola för att skapa nya kontaktnät. Kontakta den lokala Arbetsförmedlingen för t.ex. gemensamma informationsinsatser mot nyanlända. Kontakta kommunen om vad ni kan erbjuda nyanlända personer och vad de är intresserade av. Länsstyrelser och regionförbund är andra viktiga aktörer.

Nationellt kan Landsbygdsnätverket och dess medlemmar verka för ökad kunskap om Naturbruksskolornas verksamheter och vad de kan erbjuda.

⁴ Länsarbetsnämnden i Skåne som exempel

⁵ Kommunförbundet Skåne, Jönköping m fl.

⁶ Gröna Näringens RiksOrganisation, GRO (dvs. trädgårdsbranschen)

⁷ Miroi, företag som finns nationellt och arbetar med utbildning och omställning

⁸ Hushållningssällskapet Kalmar, Kronoberg, Blekinge respektive Skåne

⁹ Exempel Hyllie folkhögskola

¹⁰ Skogsstyrelsen, myndigheten som ansvarar för frågor som rör skog

e) *Problem att lösa och arbeta vidare med*

Avsatta resurser: Med hänsyn till de behov, och möjligheter, som finns av utbildning inom det gröna näringslivet för nyanlända vore en möjlighet att det sätts av särskilda nationella resurser till dessa utbildningar. En jämförelse kan göras med de medel som Folkbildningsrådet får som fördelas till studieförbund för studiecirklar vid asylboenden etc. Ett sådant riktat stöd skulle underlätta för naturbruksskolorna att utöka och trygga utbildningar för asylsökande och nyanlända.

Regelverk: Det är främst upphandlingsregelverk som är problem för långsiktigheten. Upphandling av Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildningar görs på 2-4 år, och på nationell basis, vilket försvårar för aktörer på lokal/regional nivå att delta i upphandlingarna. Det behövs gemensamt arbete för att få till mer hållbara satsningar, dvs. utbildningssatsningar över tid som gör att skolorna vågar satsa mer på resurser som lärare och utrustning. LRF, GRO m.fl. branschorganisationer visar på ett stadigt arbetskrafts- och kompetensbehov som behöver kommuniceras till Arbetsförmedlingen för att de ska satsa på utbildningar inom gröna näringsområden. Regeringen har givet arbetsmarknadsdepartementet i uppdrag att se över olika regelverk för att underlätta samarbeten med anledning av flyktingsituationen¹¹. Idag finns bl.a. regelverk som hindrar Arbetsförmedlingen att upphandla från kommuner, men detta kommer troligen att förändras.

Information om möjligheterna som finns. Att göra det gröna näringslivet, naturbruksskolorna och deras praktiska utbildningar samt företagarkontakter kända utanför den vanliga ”kretsen”. Nyanlända har ofta otillräcklig, eller felaktig kunskap, om de gröna näringarna och dess möjligheter. Även handläggare på Arbetsförmedlingen och andra myndigheter kan behöva ökad kunskap om de gröna näringarna och landsbygdens näringsliv.

Språket är nyckeln till allt. Hitta, gärna innovativa, sätt att underlätta språkinläring och kommunikation.

Körkort är också en nyckel till att kunna etablera sig på landsbygden i allt från att kunna praktisera till att bo och arbeta. En del naturbruksskolor har i vissa utbildningar erbjudit deltagare hjälp med att ta körkort.

Vid nya samarbeten: Satsa tillräckligt på att bygga upp relationerna med andra aktörer, träffas och stämma av både innan start och under utvecklandet.

I arbetsmarknadsutbildningar är inte deltagarna lediga för lov. Vissa utbildningsaktörer löser detta med praktikplatser under skolornas ordinarie lovperioder.

Vid behov, anpassa skoltiderna till deltagarnas resmöjligheter med kortare skoldagar. De flesta naturbruksgymnasier har bra allmänna kommunikationer till skolorna som passar till ordinarie skoltid.

¹¹ <http://www.sou.gov.se/mottagandeutredningen/>

Ta hänsyn till att vid behov av tolk kan de som kan svenska, i en undervisningsgrupp som består av både svensktalande och nyanlända, tycka att det går för långsamt fram.

f) Styrkor hos Naturbruksskolor

Naturbruksskolorna kan branschen, kan utbilda och har ett väldigt bra nätverk med branschföretag och bra resurser med bra lärare och utrustning/mark.

Satsningar med utbildning och praktik för nyanlända som naturbruksskolor gjort har fått *goda resultat*. Både skolor och arbetsförmedlingar uttrycker detta, t.ex. från Hvilan Utbildningar. Efter genomgångna utbildningar finns många kvar i näringen som anställda eller egna företagare.

Nätverket med branschen är något som t.ex. Arbetsförmedlingen och kommunens vuxen-utbildning kan få tillgång till genom att samarbeta med naturbruksskolorna.

Naturbruksskolorna har gott rykte i branschen och en utbildning med praktik från en skola ger en bra väg in på arbetsmarknaden för den nyanlände. Det *ger legitimitet till utbildningar* som arbetsförmedling och vuxenutbildning gör tillsammans med naturbruksskolor.

Naturbruksskolorna kan ge eleven *kunskap om den gröna näringen i Sverige* och de nationella regelverk och miljösyn som gäller.

Är *bra på matchning*. Naturbruksskolorna är vana vid att matcha elever och företag. Skolorna känner branschen, företagen och lär känna elevernas styrkor och behov mer än t.ex. handläggaren på Arbetsförmedlingen under utbildningstiden och kan därmed bidra med värdefull information i integreringen.

5. ”Checklista” för den naturbruksskola som vill erbjuda utbildning till asylsökande och nyanlända

Tips för framgång i integrationssatsningar

- Lista/beskriva vad ni kan bidra med som naturbruksskola när det gäller integration. Ta del av egna och andra aktörers erfarenheter.
- Vad vill vi göra av detta som vi listat?
- Förutsättningslösa diskussioner med möjliga samverkanspartners: Ta kontakter med myndighet och organisationer som jobbar med integration (t.ex. arbetsförmedling, länsstyrelse, kommuner, hushållningssällskap, LRF, Svenska kyrkan, folkhögskolor, studieförbund, Migrationsverk). Berätta vad ni är bra på och vad ni kan bidra med, lyssna vad de andra parterna vill ha och hur de arbetar. Diskussionerna skapar större förståelse och kunskap för förutsättningarna som ni som skola har och er förståelse för eventuella samverkanspartners förutsättningar.
- Projektformen kan vara ett sätt att komma igång och kunna bygga upp kompetens men under tiden behöver man hitta andra lösningar. Det bästa är att hitta vägar för långsiktig finansiering av dessa utbildningssatsningar.

- Skapa och underhåll de nya nätverken, t.ex. med Arbetsförmedlingen och Migrationsverket, Länsstyrelsen, kommunen och ideella organisationer involverade i integration. Det krävs kontinuitet i relationerna för att nå framgång på sikt.
- Arbeta framåtriktat och strategiskt. Hur kan vi bygga något som även på lång sikt ger ny kompetent arbetskraft för näringen?
- Bra att satsa på lokal- och regional samverkan med Länsstyrelse, kommuner m.fl. ansvariga och aktiva kring integrationsfrågor.
- Ta vara på respondenternas erfarenheter och tips ovan, under punkt 4.

Förslag på kontakter att ta kring olika typer av utbildningar

Arbetsmarknadsutbildning: Arbetsförmedling och kommuner.

Vuxenutbildning: kommunens vuxenutbildning

Ordinarie gymnasieutbildning: kommunen

Orientering om gröna näringen på asylboenden: Migrationsverket (Arbetsförmedlingen arbetar på att kunna komma in tidigare på asylboendena, något att bevaka).

6. Sammanfattande diskussion

Ett 30-tal naturbruksskolor över landet är intresserade av att starta utbildningar för nyanlända och asylsökande. För att skapa framgång i arbetet med att bli en viktig aktör inom integration av nyanlända behöver parter inom de gröna näringarna samverka på olika nivåer och plan.

Nyckelord är samverkan både inom näringarna och med aktörer utanför. Kunskapen om de gröna näringarna varierar mycket mellan olika handläggare på olika myndigheter, exempelvis på Arbetsförmedlingen. Förutom samarbeten behövs ökade informationssatsningar lokalt, regionalt och nationellt för att nå den nya målgruppen. Arbetsförmedlingen och LRF på nationell nivå har träffats om en överenskommelse kring samverkan på regional och lokal nivå. Arbetsförmedlingen och Migrationsverket har naturligt en kontakt med målgruppen och är därför en naturlig partner i informationsinsatser av olika slag.

En respondent betonar vikten av att hitta det gemensamma språket i samarbeten; att förstå varandras förutsättningar, behov och hur organisationerna fungerar med målsättningar och administration. Det är viktigt att vara medveten om vilka värden som driver den egna och parternas organisationer och att hitta gemensamma intressen. Vad kan vi, utifrån dessa, göra för nyanlända?

Naturbruksskolorna kan gemensamt via Naturbruksskolornas förening och i andra konstellationer, t.ex. med Hushållningssällskapen, driva frågor om mer resurser för utbildning av asylsökanden och nyanlända samt om förenklade upphandlingar. På så sätt man som skola delta i att finna utbildnings- och integrationslösningar för nyanlända och asylsökanden samtidigt som man arbetar med målet att försörja näringen med utbildad arbetskraft och nya företagare. LRF har initierat en dialogplattform på nationell nivå, det gröna näringslivets migrationsforum, där även

Naturbruksskolornas Förening deltar, tillsammans med myndigheter och många branschorganisationer samt ideella organisationer med verksamhet på landsbygden.

7. Länklista

På Landsbygdsnätverkets hemsida kan man läsa om de aktiviteter och verksamheter som Landsbygdsnätverkets Integrationsgrupp genomfört och material som har tagits fram, såsom inspirerande artiklar och filmer med goda integrationsexempel.

<http://www.landsbygdsnatverket.se/vadarlandsbygdsnatverket/verksamhetsomraden/integration>

Gruppen har bland annat tagit fram en guide om ”Integration i praktiken” som förklarar begrepp och regler för asylsökande och nyanlända.

<http://www.landsbygdsnatverket.se/download/18.2da8616d1542c4a496681657/1461136873579/Integration+i+praktiken+-+en+informationsguide+KLAR.pdf>

Migrationsverkets fonder Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF).

<http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/EU-fonder/Asyl--migrations--och-integrationsfonden-AMIF.html>

På LRFs sida om migration finns råd utifrån lantbrukets möjligheter att ta hand om och ge stöd till asylsökande och nyanlända såsom boende, praktikplatser och jobb.

<http://www.lrf.se/om-lrf/uppdrag-vision-och-vardegrund/lrfs-migrationsprojekt>

Rapport om förstudie kring yrkes-SFI i Skåne.

http://malmo.se/download/18.5f3af0e314e7254d70e518f6/1442224678226/SlutRapportYrkes_SFI.pdf

Naturbruk.se, www.naturbruk.se, gemensam plattform för Naturbruksskolornas Förening med ca 55 naturbruksgymnasier över landet.